

Til Stortingets justiskomite

Representantforslag 30 L (2012-2013) - Høring

Norsk Redaktørforening (NR) viser til det som fremstår som forslaget hovedtanke – å fastslå visse regler og dermed rettssikkerhetsgarantier ved bruk av forvaltningsmessige tvangsmidler. I følge forslaget vil dette gjelde blant annet husransaking, undersøkelse og beslag av ulike dokumenter eller andre gjenstander og brudd på kommunikasjonshemmelighet.

Lovforslaget, slik det er skissert, utgjør på mange måter et lovmessig speilbilde av regler som gjelder ved straffeprosessrettslige tvangsmidler, jfr straffeprosesslovens regler om ransaking og beslag (kapitlene 15 og 16). For alle praktiske formål slår dermed også de hensyn inn som begrunner fritak fra vitneplikten i forbindelse med hoved-forhandlingen (straffeprosesslovens § 125 og tvistelovens § 22-11). Dette mener vi må få betydning for reglenes utforming.

Vi minner om de hensyn som ligger bak begrensningene i ovennevnte lovverk, slik dette blant annet er formulert av Politimetodekontrollutvalget (NOU 2009:15), side 339:

”...en fri og uavhengig presse er en grunnleggende forutsetning for informasjonsformidling, folkeopplysning og meningsdannelse i et demokrati. Særlig viktig er pressens bidrag til å avdekke kritikkverdige forhold og myndighetsmisbruk i samfunnet. For å utøve slik virksomhet er pressen avhengig av at enkeltmennesker som sitter på samfunnsmessig relevant informasjon tør videreformidle slik informasjon. I noen situasjoner kan dette bare skje i bytte mot et løfte om anonymitet, og kildevernet er dermed en forutsetning for at pressen skal kunne fylle rollen som ”samfunnets vaktbikkje”.

Kildevernet berører altså både kildens rett til å formidle opplysninger, journalistens rett til å innhente opplysninger, journalistens rett til å formidle disse til samfunnet og borgernes rett til å motta opplysningene. Regler som beskytter pressens kildevern er dermed ikke gitt kun for å beskytte journalisten eller kilden, men også for å beskytte samfunnet, og borgernes mulighet til å motta den informasjon de trenger for å utøve sine demokratiske rettigheter.”

Politimetodekontrollutvalgets rapport gjelder i hovedsak bruk av kommunikasjonskontroll og romavlytting, altså inngrep som i sitt vesen er sterkt beslektet med ransaking, beslag og andre tvangsmidler. Utvalget fremmet da også forslag som etablerer et særlig vern for mediene i slike tilfeller, jfr utvalgets forslag til nye formuleringer i straffeprosesslovens §§216c, 216g og 261m. Utvalgets forslag er fortsatt til behandling. Vi minner likevel om den avtale som ble inngått mellom Høyre og Arbeiderpartiet i forbindelse med vedtaket om implementering av det såkalte datalagringsdirektivet, og de løfter som der ble gitt om oppfølging av Politimetodekontrollutvalgets forslag hva gjelder beskrankninger overfor redaksjoner og redaksjonelle medarbeidere, med hensyn til kommunikasjonskontroll og romavlytting.

Som komiteen vil være kjent med oppstiller straffeprosesloven allerede i dag en rekke beskrankninger og spesialbestemmelser når det gjelder ransaking og beslag i redaksjonslokaler, med henvisning til kildevernbestemmelsen i loven §125. Det gjelder blant annet §197 (om hvem som skal ta beslutning om ransaking), §200 (tilkalling av redaktøren eller dennes stedfortreder), §204 (om begrensninger i hva det kan tas beslag i) og §205 (prosedyrer ved beslag av materiale med opplysninger som vil være beskyttet av §125.)

Etter vårt syn gjør de samme hensynene seg gjeldende ved forvaltningsmessige tvangsmidler som ved de straffeprosessuelle, hva gjelder samfunnets behov for å sikre et effektivt og robust kildevern.

Ved bruk av forvaltningsmessige tvangsmidler overfor redaksjonslokaler, hvor det presumptivt vil kunne finnes dokumenter eller annet materiale med opplysninger om kilder som det aktuelle mediet ellers kunne nekte å gi opplysninger om, reiser det seg dermed flere spørsmål som det foreliggende lovforslaget ikke behandler. Det gjelder blant annet:

- Hvem har kompetanse til å beslutte ransaking/beslag i slike tilfeller?
- Skal mediets ansvarlige redaktør varsles og gis anledning til å være tilstede?
- Hvordan skal eventuelt materiale som inneholder eller kan tenkes å inneholde kildeopplysninger behandles?
- Hvordan kan man sikre sletting av informasjon/materiale som viser seg å være omfattet av retten til å nekte å vitne (strpl §125 og tvistelovens § 22-11)?

Etter vårt syn er dette helt sentrale spørsmål som må besvares i en eventuell ny lov. Det kan skje på minst en av tre måter:

1. Innkorporering og eventuell tilpasning av de straffeprosessuelle skranker.
2. Henvisning til straffeprosesslovens beskrankninger, som gis tilsvarende anvendelse i en lov som foreslått.
3. Utvikling av egne beskrankninger i lovforslaget, etter de samme hovedtrekkene som i straffeprosessloven.

Vi tar ikke stilling til hvilken av disse tilnærminger som bør velges, men ber om at komiteen, i sine merknader, slår fast at en viktig del av det å skape rettssikkerhet ved bruk av forvaltningsmessige tvangstiltak er å sikre medienes kildevern.

Oslo, 2013-02-19

for Norsk Redaktørforening

Nils E. Øy
Generalsekretær